

Sisäministeriölle

Asia: VN/13867/2021

SUOMEN PAKOLAISAPU RY:N LAUSUNTO HALLITUKSEN LUONNOKSEEN ESITYKSEKSI EDUSKUNNALLE LAIKSI ULKOMAALAISLAIN MUUTTAMISEKSI

Suomen Pakolaisapu ry (Pakolaisapu) kiittää mahdollisuudesta lausua ja lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

Hallituksen luonnosesityksessä laiksi ulkomaalaislain muuttamiseksi ehdotetaan, että Suomessa oleskeleva henkilö, joka täyttää työntekijän oleskeluluvan myöntämisedellytykset kaikilta muilta paitsi voimassa olevan matkustusasiakirjan osalta, voisi saada hakemansa oleskeluluvan ja muukalaispassin kansallisen passin hankkimista varten. Lisäksi Maahanmuuttoviraston soveltamiskäytännön pohjalta lakiin ehdotetaan lisättäväksi tilanteet, joissa matkustusasiakirjavaatimuksesta voitaisiin kansainvälisten velvoitteiden, erityisesti perhe-elämän suojan, turvaamiseksi poiketa.

Pakolaisapu pitää hallituksen luonnosesitystä kannatettava. Tilanne, jossa Suomessa jo olevan henkilön oleskeluluvan myöntämiseen vaadittava voimassa oleva kansallinen passi puuttuu, on hyvin tavallinen, eikä henkilö pysty aina vaikuttamaan asiaan itse. Pakkomuuton koskettamat ihmiset tulevat maista, joiden edustustoa ei Suomessa useinkaan ole. Lisäksi Suomi ei tunnusta tällä hetkellä Somalian passia, joten Somalian kansalaiselle ei voida myöntää oleskelulupaa työn perusteella. Konfliktialueilta Suomeen tulleiden ihmisten tosiasiallinen mahdollisuus saada uusittua kansallinen passinsa on usein hyvin rajallinen. Pidämme tärkeänä, että väliaikainen matkustusasiakirja myönnetään riittävän pitkäksi ajaksi ja toivoisimme, että matkustusasiakirjavaatimuksesta poikkeamista ja kohtuullisuusharkintaa sovellettaisiin muihinkin oleskeluluvan tyypeihin kuin työperäiseen oleskelulupaan. Pidämme myös tärkeänä, että esityksessä esitettävään lakiin lisättäisiin tilanteet, joissa matkustusasiakirjavaatimuksesta voitaisiin kansainvälisten velvoitteiden suojaamiseksi poiketa. Pidämme kuitenkin huolestuttavana esityksessä esiin tuotua mahdollista heikennystä, jonka mukaan Maahanmuuttoviraston mahdollisuudet harkita matkustusasiakirjavaatimuksesta poikkeamista kaventuisi nykyiseen lakiin verrattuna johtuen ehdotuksesta rajata ulkomaalaislain 35 §:n 1 momentin 2 kohta vain työntekijän oleskelulupiin sovellettavaksi.

Esitystä valmisteltaessa on pohdittu myös yhtä vuotta lyhyemmän, esimerkiksi kolmen kuukauden oleskeluluvan tai muukalaispassin myöntämistä. Yhdymme esityksessä esitettyihin havaintoihin siitä, että kolme kuukautta on usein aivan liian lyhyt aika matkustusasiakirjan saamiseksi ja siksi olisi tärkeää, että muukalaispassi ja oleskelulupa myönnettäisiin heti sellaiseksi ajaksi, jonka aikana on realistinen mahdollisuus selvittää ja pyrkiä saamaan itselleen voimassa olevan matkustusasiakirjan. Matkustusasiakirjan saaminen edellyttää matkustamiseen tarvittavien taloudellisten resurssien lisäksi esim. lastenhoidon ja loman järjestämistä. Edustustojen jonojen takia voisi jopa olla vaikeaa saada tarvittavaa asiointiaikaa varattua kolmen kuukauden määräajan sisälle. Kolmen kuukauden mittaisen luvan

myöntäminen johtaisi arvioimme mukaan todennäköisesti tilanteisiin, jossa hakija joutuisi hakemaan useampaa perättäistä lyhyempää oleskelulupaa ja muukalaispassia johtuen käytännön esteistä.

Euroopan komissio ja YK:n pakolaisjärjestö UNHCR ovat kehottaneet Euroopan maita kehittämään vaihtoehtoisia turvallisia maahanmuuttoväyliä pakolaisuudessa eläville ihmisille, joiden kautta esim. pakolaisleirillä tai kolmansissa maissa oleskelevat voisivat hakeutua Eurooppaan turvallisesti ja hallitusti töihin tai opiskelemaan. Kotinsa pakon edessä jättäneiden ihmisten on usein erittäin vaikeaa saada uusittua passiansa ja muita vaadittavia asiakirjojaan entisestä kotimaastaan, joka saattaa olla sodan tai vallanvaihdon jälkeen tilanteessa, jossa asiakirjoja ei myönnetä tai Suomi ei niitä tunnusta. Maailmassa on arviolta ainakin 10 miljoonaa kansalaisuudetonta ihmistä, ja heidän määränsä kasvaa joka päivä. Suomen tulisikin tarkastella lainsäädäntöään tulevaisuudessa ottaen paremmin huomioon sekä kansalaisuudettomuuden että monimuotoisen pakkomuuttoliikkeen ja joustavoittaa merkittävästi tapoja, joilla henkilö voisi todistaa henkilöllisyytensä saadakseen oleskeluluvan.

Kunnioitavasti

Annu Lehtinen

toiminnanjohtaja, Suomen Pakolaisapu ry

Lisätiedot:

Katja Mannerström, katja.mannerstrom@pakolaisapu.fi

p. 044 719 1771

Suomen Pakolaisapu

Suomen Pakolaisapu on Suomen suurin pakolais- ja siirtolaiskysymyksiin erikoistunut asiantuntijajärjestö. Autamme vuosittain tuhansia ihmisiä toipumaan konflikteista ja kotoutumaan uusiin yhteiskuntiin. Lähes 60 vuoden ajan työmme on näkynyt Suomen lisäksi Afrikassa, Lähi-idässä, Aasiassa ja Euroopassa.